

Dumpingové ceny a jejich dopad na vývoj českého hospodářství

V tomto článku se věnuji problematice dumpingových cen, které se stále častěji objevují v nabídkách veřejných zakázek a které mohou dle mého názoru negativně ovlivnit vývoj českého hospodářství.

Vývoj našeho hospodářství je v posledním období značně rozkolísán politickými, ekonomickými, sociálními a kulturními nepokoji, především na půdě ostatních členských států Evropské unie (Řecko, Itálie, Španělsko, Portugalsko aj.), a do budoucna můžeme pravděpodobně očekávat pouze zhoršující se tendenci.

K tomuto názoru mě vedou jednotlivé kroky představitelů Evropské unie od započítí prvotních otřesů v roce 2008 a dále pak stávající postoj, směřující spíše k ekonomicko-sociálně deflační politice.

Namísto okamžitých opatření ve formě nastavení globální a regionální bezpečnosti v jednotlivých státech EU jsme byli svědky nedostatku pokory a neutichající emancipace ze strany většiny vládních činitelů. To, co pod pojmem nedostatek pokory a neutichající emancipace mám především na mysli, je skutečnost, že v důsledku neustále se snižující dynamiky ekonomického růstu a dlouhodobě negativního hospodářského vývoje (v celé EU) bych spíše očekával vyjasnění dalšího směřování s jasně pojmovanými kontrolními mechanismy. Místo toho jsme se dočkali uměle sanovaných ekonomik jednotlivých členských států, neschopnosti garantovat ekonomickou stabilitu v celé EU a nevyjasnění perspektiv pro budoucí směřování Unie.

Vrátíme-li se zpět k původnímu zrodu myšlenky seskupení evropských států, stvrzenému podpisem Pařížské smlouvy v roce 1951, vstupující v platnost v roce 1952, dále pak vznikem Evropských společenství v roce 1967 (ES), a to sloučením Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM), Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) a Evropského hospodářského společenství (EHS) za účelem užšího sjednocení Evropských zemí s následným podpisem Maastrichtské smlouvy zakládající Evropskou unii v roce 1992, domnívám se, že na počátku všeho byla šlechtná myšlenka seskupit jednotlivé evropské státy za účelem konkurenceschopnosti, svobody a flexibility. S ohledem na Českou republiku je však velice důležité zdůraznit, že již

při jejím vstupu v roce 2004 do Evropské unie přirovnávali odpůrci EU tuto instituci k bývalé Radě vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) právě pro její nepochopitelný tlak na sterilizaci politiky a dále pak pro její kulturní odlišnost.

Bohužel s odstupem času a ve světle stávajících turbulencí se pouze potvrzuje narušení integrity členských zemí EU a já osobně jsem velice zvědav, jak chtějí představitelé Evropské unie dosáhnout pluralismu mezi jednotlivými členskými zeměmi.

Tuto otázku si pokládám především z důvodu nastartování apoteózy demokracie v jednotlivých státech EU, ve světle kulturních odlišností a historicky doložitelného vývoje, které - jak jistě všichni víme - nelze přehlížet. Přísně vzato si jsem zcela jist, že odlišnost jednotlivých členských států se začne čím dál tím více projevat, právě z důvodu nastavování krizových opatření, omezujících suverenitu v jejich rozhodování a tlaku na finanční výpomoc. Což samo o sobě bude mít za důsledek započítí vzájemných obviňování z pohledu jednotlivých výhod a nevýhod pro ten či onen stát, snížení schopnosti nalezení vzájemných priorit a eskalace vzájemné nedůvěry. Nedokážu se stoprocentní jistotou říci, co bude dál, nicméně je téměř jasné, že demokracie a celá EU jak ji doposud známe, dozná významných změn.

Shrnutí ekonomických dopadů na situaci v ČR

Podíváme-li se blíže na Českou republiku a její stávající situaci v oblasti finanční perspektivy, musíme konstatovat, že výhled do budoucna je značně pesimistický až katastrofální. V kontextu:

- snižujícího se HDP a prohlubujícího se schodku státního rozpočtu
- snižující se sumy u vypisovaných veřejných zakázek, speciálně u stavebních prací
- zvýšení DPH
- budoucího spuštění jednotlivých reforem (zdravotní, důchodové, sociální aj.)
- problémů s čerpáním EU fondů a jejich brzkým koncem

je téměř jisté, že pro nastavení koherentního stavu v oblasti ochrany investic, nejen u veřejných zakázek, budeme muset přistoupit k jasnějšímu vydefinování toho, co je a co není z hlediska výše nabídkové ceny přípustné.

Důvodem, proč jsem přesvědčen o nutnosti nastavení ochrany investic u veřejných zakázek, je velice smutná statistika v počtu nárůstu insolvenčních řízení (viz tabulka), které ještě před jejich propuknutím nutí jednotlivé uchazeče činit neuvážené kroky, čímž pouze prodlužují neodvratný bankrot. Důležité je však zmínit, že tyto neuvážené kroky se často netýkají pouze úpadců samotných, ale i jejich okolí, včetně našeho národního hospodářství.

V časopise Veřejné zakázky č. 5/2010, článku „Dopady ekonomické recese na veřejné zakázky“ jsem se velice pečlivě věnoval tomu, co nutí jednotlivé uchazeče v oblasti veřejných zakázek podávat dumpingové ceny. Zároveň jsem v tomto článku predikoval neustále se zhoršující ekonomickou situaci na území ČR a nutnost přistoupení k jistým ochranným prvkům (např. zpřísnění ochrany v zákoně č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, před dumpingovými cenami, zavedení tzv. definitivy pro státní zaměstnanec - zákon o státní službě, zákon o lobbingu aj.).

Bohužel, posoudíme-li jednotlivé kroky Ministerstva pro místní rozvoj, které byly učiněny pro ochranu uchazečů v oblasti zákona o veřejných zakázkách a ochrany investic u zadávání veřejných zakázek od vzniku stávající vlády, můžeme konstatovat, že prioritou se zdá být spíše lov na korupčníky a - ne úplně pochopitelná - snaha otevření trhu všem uchazečům bez potřebných referencí, než jasné stanovení finančně kvalifikačních předpokladů zajišťujících kvalitativně odbornou úroveň dodavatelů.

Úloha dumpingu v současné době

Při stanovení nebezpečných důsledků dumpingu v oblasti veřejných zakázek nám jeho obecná definice příliš nepomůže: „*dumping [DAM-], DAMPING, -U M (A) ekon. cenový d. vývoz zboží za ceny nižší, než jsou na vnitřním i mezinárodním trhu, pro odstranění konkurence a získání odbytiště; měnový d. devalvace měny větší, než je rozdíl mezi domácí a světovou cenovou hladinou*“ (srov. Kolektiv autorů pod vedením KRAUSE, J.: Slovník cizích slov. ISBN 978-80-200-1415-3, Academia, Praha 2011).

Takto pojatá formulace významu slova dumping nevystihuje často až destruktiv-

ní roli, kterou v oblasti veřejných zakázek dumping může mít v současné ekonomicky nestabilní době. Zajisté, v zákoně o veřejných zakázkách můžeme nalézt legislativní úpravu pro posouzení mimořádně nízké nabídkové ceny, upravenou v § 77 odst. 1 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách:

„Při posouzení nabídek uchazečů z hlediska splnění zadávacích podmínek posoudí hodnotící komise též výši nabídkových cen ve vztahu k předmětu zakázky. Jestliže nabídka obsahuje mimořádně nízkou nabídkovou cenu ve vztahu k předmětu veřejné zakázky, musí hodnotící komise vyžádat od uchazeče písemné zdůvodnění těch částí nabídky, které jsou pro vyšší nabídkové ceny podstatné; zdůvodnění musí být uchazečem doručeno ve lhůtě 3 pracovních dnů ode dne doručení žádosti uchazeči, pokud hodnotící komise nestanoví lhůtu delší.“ (srov. Raus, D., Neruda, R.: Zákon o veřejných zakázkách. ISBN 978-80-7201-677-8, Linde Praha a.s., Praha 2007, str. 562).

Z dosavadní praxe však můžeme dovodit, že zmíněný institut pro mimořádně nízkou cenu je v současné době neodpovídající a nedostatečný. Je totiž důležité zmínit, že v mnoha případech jsou jednotliví uchazeči o veřejnou zakázku již na samém počátku jejího vyhlášení v informačním systému veřejných zakázek (dř. centrální adresa) ztotožnění s podáním dumpingové ceny a jejím následných vysoutěžením. K takovému chování je mohou na základě stávající ekonomicky drastické doby vést následující důvody:

- Snaha získat veřejnou zakázku z důvodu sanace vlastních ekonomických problémů nově příchozími finančními zdroji.
- Snaha získat veřejnou zakázku z důvodu udržení si obratu, na základě závislosti na bankovních garancích či kontokorentech.
- Snaha o „nabourání“ veřejné soutěže z důvodu vydírání ostatních uchazečů za účelem získání finanční nabídky či subdávky.
- Snaha získat veřejnou zakázku dumpingovou cenou s vědomím následného využití chyb v zadávací dokumentaci a požadování budoucích víceprací.
- Snaha získat veřejnou zakázku dumpingovou cenou s vědomím následného využití chyb v zadávací dokumentaci a budoucího soudního sporu.

Dopady dumpingu na naše hospodářství

Kam tyto postupy vedou? Na základě výše uvedeného chování některých uchazečů můžeme do budoucna predikovat totální rozložení trhu, a to jak po stránce mezilidských vztahů, tak po stránce kvalitativní a ekonomické zátěže. Blíže se touto problematikou zabíral pan Valdhans, J., v časopise Veřejné zakázky, č. 6/2011, v článku „Tričko z tržnice“:

„Kam může dospět investor, který si všechny partnery vybírá pouze podle ceny? Nejprve si takto vybere projektanta. Ten pochopitelně veden snahou v soutěži zvítězit omezí na minimum náklady spojené se zaměřením, potřebnými průzkumy a nakonec i osobní prohlídkou místa stavby. Dodá projekt, na jehož základnice dostanete stavební povolení, ale s realitou v terénu se už moc neshoduje. Natož aby se v něm daly očekávat nějaké inovace nebo originální řešení. Na základě tohoto projektu si opět podle principu nejnižší ceny vybere zhotovitele, který s ohledem na současnou situaci stavebního trhu počítá v nabídce už nejen s tím, že na základě chabého projektu vyčerpá i zákonem přípustných 20 % navíc na změnách a vícepracích, ale dovolím si tvrdit, že už počítá i s dodávkou druhořadých materiálů a nedodržením správných technologických postupů.“ „Takové dílo, často v hodnotě stovek milionů korun, by mělo řádně sloužit desítky let. Troufám si tvrdit, že náklady spojené s provozem, opravami a předčasně vynucenými rekonstrukcemi výrazně převýší tu takzvanou úsporu dosaženou v procesu přípravy a realizace.“ (srov. Valdhans, J.: Tričko z tržnice, časopis Veřejné zakázky, 2011, č. 6, s. 11).

Jistěže v současné době, kdy je téměř bezhlavá poptávka po zjištění jakékoli potenciální korupce, je velice obtížné očekávat, že zákonodárce či státní úředníci vyloučí nabídku s mimořádně nízkou nabídkovou cenou a bude se k dumpingovým cenám chovat racionálně a statečně. Nicméně, podle mého názoru je to klíčový problém. Pakliže se v současné době setkáváme s neustále se snižující sumou v oblasti veřejných zakázek a budoucnost se jeví jako zlý sen, budeme muset přijmout taková opatření, která nám jednoznačně zajistí dostatečně ochranný institut, kdy bude jakákoliv dumpingová cena tvrdě sankcionována a vyloučena.

Tento fenomén, který zde byl vždy, nicméně nikdy nedominoval takto výrazným způsobem jako nyní, je velice nebezpečný. Ohrožuje totiž vzájemnou kooperaci mezi zadavatelem a uchazečem a narušuje stanovené standardy, odrážející se následně ven do společnosti. Je pro mě obrovským zklamáním, že v připravované novele zákona o veřejných zakázkách se této problematice předkladatelé nového znění zákona vůbec nevěnovali.

Závěr

Z hlediska charakteru definovaného problému by se mohlo zdát, že pouze při posílení ochranného institutu § 77 odst. 1 v zákoně č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách, se zamezí jakýmkoli budoucím dumpingovým nabídkám a tento problém bude vyřešen.

Domnívám se však, že při bližším prozkoumání daného problému je jasně patrné, co kromě ekonomických problémů může ještě některé uchazeče k tomuto chování vést. Je to především snaha zvítězit a následně licitovat, neboť v současnosti je to možné. Z tohoto důvodu je podle mého názoru velice důležité - především u stavebních zakázek - více posílit přípravné fáze u projektování, které následně vyloučí jakékoli budoucí nastavování a prodražování předpokládané ceny veřejné zakázky, způsobené dumpingovými nabídkovými cenami vedoucími k dodatečným změnám v projektech či neopodstatněným záměnám materiálů.

Tabulka: Insolvenční návrhy v ČR

rok	Celkem	právnícké osoby	fyzické osoby
2008	5354	3418	1936
2009	9492	5255	4237
2010	16118	5559	10559
2011	24353	6753	17600

Ing. Filip Bušina, MBA
doktorand VŠE v Praze
www.filipbusina.cz